

МАҲАЛЛА ТУЗИЛМАСИНИ ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНТИРИШ СТРАТЕГИЯСИНИ ИШЛАБ ЧИҚИШГА ОИД УСЛУБИЙ ЁНДАШУВЛАР

Отабек Салимович Расулов

Фарғона Политехника инситути мустақил изланувчиси

E-mail: otabekrasulov8400gmail.com

АННОТАЦИЯ

Мазкур мақолада иқтисодий, ижтимоий, демографик, ахборот ва бошқа ресурсларни интеграсиялашувига асосланиб, бу маҳаллий ўзини-ўзи бошқарувни бошқариш механизмини янада онгли ва очиқ ва “ҳокимият - жамият – бизнес” триадаси томонидан яратилган синергиядан энг самарали фойдаланиш имкониятлар тоғрисида сўз боради.

Калит сўз: иқтисодий, ижтимоий, демографик, ахборот, ҳокимият, жамият, бизнес, стратегия, механизм.

АННОТАЦИЯ

На основе интеграции экономических, социальных, демографических, информационных и других ресурсов в данной статье говорится о возможностях сделать данный механизм управления местным самоуправлением более сознательным и открытым, а также максимально эффективно использовать синергию, создаваемую триадой. «власть – общество – бизнес».

Ключевые слова: экономический, социальный, демографический, информационный, власть, общество, бизнес, стратегия, механизм.

ABSTRACT

Based on the integration of economic, social, demographic, informational and other resources, this article talks about the possibilities of making this local self-government management mechanism more conscious and open, and the most effective use of the synergy created by the triad "authority - society - business".

Keyword: economic, social, demographic, information, power, society, business, strategy, mechanism.

КИРИШ

ЎЎБО ИИР бошқарув тизимини оммавий жавобгарлик тамойиллари асосида ташкил этишни такомиллаштириш стратегик режалаштириш

механизмини адекват жорий этиш доирасида мумкин, бу бир қатор экспертларнинг фикрига кўра, барқарор ЎЎБО ИИР га эришиш воситасидир. иқтисодий, ижтимоий, демографик, ахборот ва бошқа ресурсларни интеграциялашувига асосланиб, бу маҳаллий ўзини-ўзи бошқарувни бошқариш механизмини янада онгли ва очиқ ва “ҳокимият - жамият – бизнес” триадаси томонидан яратилган синергиядан энг самарали фойдаланиш имконини беради. Айнан Стратегия ушбу стратегияни амалга оширадиган асосий кучлар ўртасида аниқланган консенсус бўлиб, ИИРнинг қабул қилинган сценарийсига мувофиқ ҳудуднинг ижтимоий фаровонлигини максимал даражада оширишга қаратилган бўлиб, бу стратегия доирасида ЎЎБО узок муддатда ҳаракат қилиши ва маҳаллий манфаатдор томонлар томонидан доимий мониторингини амалга ошириши керак бўлган барқарор ривожланиш йўлагини аниқлаш имконини беради.

Бироқ, ҳозирги вақтда маҳаллий ўзини-ўзи бошқарув даражада стратегик режалаштиришни амалга ошириш бир қатор муаммолар, шу жумладан тизимли муаммолар билан боғлиқ. Натижада, асосий ҳужжатлардан бири – ЎЎБО ИИР стратегиясининг (кейинги ўринларда Стратегия деб юритилади) сифати ёмонлашади. Масалан, бошқарув амалиётида стратегик режалаштиришнинг ягона модели (технологияси) мавжуд эмас, бу қисман мамлакат ИИР нинг юқори даражадаги табақаланиши, шунингдек, табиий ва географик омилларнинг сезиларли таъсири туфайли деб изоҳланади. Шу билан бирга, ишлаб чиқилган ва қабул қилинган ЎЎБО стратегияларининг шаблон кўриниши муаммоси мавжуд бўлиб, бу деярли барча мутахассислар томонидан таъкидланган.

Шу муносабат билан, Стратегиянинг универсал шаблонини яратиш ҳақида эмас, балки уни ишлаб чиқишга услубий ёндашувни шакллантириш, унинг босқичларини самарали амалга ошириш имкониятини яратиш ҳақида гапириш жуда асосланган бўлиб кўринадик, бу муайян ҳудуднинг ўзига хос хусусиятларини ажратиш кўрсатиш ва маҳаллий ўзини-ўзи бошқарув бошқарув йўналтирилган ривожланиш векторларини келишиш имконини беради. Бунинг мақсадга мувофиқлигини стратегик режалаштириш бўйича асосий мутахассисларнинг фикри ҳам тасдиқлайди, улар Стратегияни ишлаб чиқиш жараёнида муаммо ва имкониятлар, янги устуворликлар ва ривожланиш йўналишлари муҳокама қилинадиган жараённинг аҳамияти, унинг салбий таъсири ҳам якуний ҳужжатнинг қийматидан кам эмаслигини таъкидлайдилар.

Стратегияни ишлаб чиқишга методик ёндашув таклиф этилади, унинг асосида иккинчи бобда тақдим этилган оммавий жавобгарлик тамойиллари ва воситалари асосида ЎЎБО стратегик бошқарувини комплекс баҳолаш методологияси (кейинги ўринларда – КБМ) ётиб, у биринчи ва учинчи бобарада тақдим этилган.

Мазкур ёндашув “Фарғона шаҳри” ЎЎБО нинг 2035 йилгача бўлган даврга мўлжалланган стратегиясини ишлаб чиқишда синовдан ўтказилди, у жамоатчилик экспертизасидан, жамоатчилик муҳокамасидан муваффақиятли ўтди ва ЎЎБО нинг вакиллик органи томонидан қабулқилинди. Ушбу ёндашувга кўра, Стратегияни ишлаб чиқиш 3.2-расмда келтирилган саккиз босқичдан иборат бўлиб, уларнинг ҳар бири уни самарали амалга оширишга ёрдам берадиган ўзига хос усул ва воситалардан фойдаланади. Келинг, уларнинг ҳар бирининг хусусиятларини батафсил кўриб чиқайлик.

Манба: муаллиф томонидан тузилган.

Биринчи босқич - ЎЎБО ИИР диагностик таҳлили ҳисобланади. Уни амалга оширишнинг асосий воситаси - бу маҳаллий ўзини-ўзи бошқарувнинг макро-куйи тизимларининг миқдорий ва сифатли ижтимоий-иқтисодий кўрсаткичлари, рейтинг баҳолари ва шунга ўхшаш ривожланган маҳаллий ўзини-ўзи бошқарувлар ўртасида ЎЎБО нинг рақобатбардошлигини баҳолаш бўйича таклиф этилаётган методология. параметрларидир. Ушбу бўлимлар аллақачон иккинчи бобда батафсил тавсифланган, шунинг учун қўшимча тавсиф талаб қилинмайди.

Ушбу босқичда шунингдек шаҳар ичидаги туманлар, ҳам қишлоқ аҳоли пунктлари ҳамда вужудга келаётган агломерасиялар доирасида унга туташ ҳудудларнинг ўзаро таъсирини баҳолашни назарда тутувчи фазовий-худудий ривожланиш таҳлилинини ўтказиш ҳам мақсадга мувофиқдир. У куйидаги йўналишларда амалга оширилади: аҳолини кўчириш хусусиятлари; демографик ва миграция жараёнлари; иқтисодиётнинг инвестиция ва ишлаб чиқариш таркиби; ижтимоий соҳа.

Худудлар учун маконий жиҳатлар ва маҳаллий ўзини-ўзи бошқарувлараро ҳамкорлик тобора ортиб бораётган аҳамият касб этишига қарамай, шуни таъкидлаш керакки, бундай таҳлил фақат маҳаллий ўзини-ўзи бошқарув худуди кўплаб шаҳар ва қишлоқ аҳоли пунктларидан ёки шаҳар ичидаги аҳоли пунктларидан иборат бўлган, шаҳарларда худудий номуносибликлар, ривожланаётган агломерасия жараёнлари мавжуд бўлган ҳоллардагина тавсия этилади. Тақдим этилган механизмларнинг самарали амалга оширилишини таъминлаш учун ЎЎБО ИИРни бошқаришнинг ташкилий ва ресурс ёндашувларини такомиллаштириш бўйича йўналишлар таклиф этилади. Биринчи гуруҳ доирасида лойиҳаларни бошқаришни ривожлантириш, шу жумладан илғор маҳаллий ўзини-ўзи бошқарув тажрибалар, маҳаллий ўзини-ўзи бошқариш органларини рақамлаштириш, маҳаллий ўзини-ўзи бошқарув даражада қонун ижодкорлиги фаолиятини ривожлантириш бўйича тавсиялар ишлаб чиқилди. Иккинчи гуруҳда моддий ва номоддий рағбатлантириш

чораларини қўллаган ҳолда маҳаллий ўзини-ўзи бошқарув ходимларни рағбатлантиришнинг яхлит тизимини яратиш ва маҳаллий ўзини-ўзи бошқарув даражада кадрлар малакасини ошириш орқали кадрлар ресурслари таркибий қисмини такомиллаштириш бўйича чора-тадбирлар таклиф этилади; маҳаллий ўзини-ўзи бошқарувнинг молиявий мустақиллигини ошириш, шу жумладан маҳаллий ўзини-ўзи бошқарувлараро ҳамкорлик салоҳиятидан фойдаланиш нуқтаи назаридан.

ХУЛОСА

Тадқиқот ЎЎБО ИИР бошқарув механизмларини такомиллаштириш бўйича назарий ва услубий қоидалар ва амалий тавсиялар ишлаб чиқди ва мослаштирилди. Маҳаллий ўзини-ўзи бошқарув даражада оммавий жавобгарлик механизминини ва индивидуал бошқарув воситаларини ишлаб чиқиш, шунингдек, стратегик режалаштиришни амалга оширишга ёндашувларни такомиллаштириш ва мониторинг тизимини ташкил этиш бошқарув сифатини ошириши кераклиги асослаб берилган ва исботланган. ЎЎБО ИИР.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати: (REFERENCES)

1. Бухвалд Е.М. Актуальные вопросы развития маҳаллий ўзини-ўзи бошқарувных образований и реформирования института местного самоуправления Е.М. Бухвалд, Н.В. Ворошилов//Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз. – 2018. – № 1. Том 11. – С. 132–147. – ИСИН 1998-0698.
2. Строев П.В. Пространственная организация экономики России: тенденции и перспективы развития городов как точек экономического роста : монография/П.В. Строев. – Москва: А-проджект, 2015. – 144 с. – 500 экз. – ИСБН 978-5-906694-17-1.
3. Макара С.В. Устойчивое пространственное развитие: критерии и индикаторы/С.В. Макара//Современные тенденции пространственного развития и приоритеты общественной географии: материалы международной научной конференции в рамках IX Ежегодной научной ассамблеи Ассоциации российских географов-обществоведов, Барнаул, 12-19 сентября 2018 г.; ответственный редактор Н.И. Быков. – Барнаул: Алтайский государственный университет, 2018. – С. 43-46. – ИСБН 978-5-91556-424-3.
4. Фаттахов Р.В. Пространственное развитие России: вызовы и перспективы/Р.В. Фаттахов//Калужский экономический вестник. – 2019. – № 3. – С. 8-12. – ИСИН 2499-989Х.
5. Соловев С.М. История России с древнейших времен/С.М. Соловев. – Москва: 1980. – ИСБН отсутствует.